

MOA ERIKSSON SANDBERG

SIDAN 1

Koll på häxprocesserna

Lärarmaterial

VAD HANDLAR BOKEN OM?

Människor har ofta trott på magi och vidskepelse. Under några hundra år pågick en häxjakt i Sverige och Europa där kvinnor som anklagades för häxeri dömdes till döden. Det fanns inga vetenskapliga bevis, utan drevs på av masshysteri. Den här boken berättar om bakgrunden till häxprocesserna och synen på häxor i dag.

Serien "Koll på ..." är framtagen för högstadiet men passar också väl för äldre läsare, liksom för de läsare som vill ta steget från böckerna i serien "Fakta om ..." till en lite större utmaning.

LGR22 CENTRALT INNEHÅLL SOM TRÄNAS

- Lässtrategier för att förstå, tolka och analysera texter från olika medier. Att urskilja texters budskap, tema och motiv samt deras syften, avsändare och sammanhang. (SV åk 7–9)
- Muntliga presentationer och muntligt berättande för olika mottagare, om ämnen hämtade från skola och samhällsliv. Anpassning av språk, innehåll och disposition till syfte och mottagare. Olika hjälpmedel, till exempel digitala medier och verktyg, för att planera och genomföra muntliga presentationer. (SV åk 7–9)
- Beskrivande, förklarande, utredande, instruerande och argumenterande texter, till exempel tidningsartiklar, vetenskapliga texter, arbetsbeskrivningar och blogginlägg. Texternas syften, innehåll, uppbyggnad och språkliga drag. (SV åk 7–9)
- Språkliga strategier för att minnas och lära genom att identifiera nyckelord och föra anteckningar. (SV åk 7–9)

ELEVERNA TRÄNAR FÖLJANDE FÖRMÅGOR

- Formulera sig och kommunicera i tal och skrift.
- Läsa och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften.

LGRA11 CENTRALT INNEHÅLL SOM TRÄNAS

- Lässtrategier för att avkoda och förstå olika texter. Sökläsning och läsning mellan raderna. (SV åk 7–9)
- Beskrivande, förklarande och instruerande texter, till exempel nyhetsartiklar, spelinstruktioner och recept. Texternas innehåll, uppbyggnad och typiska språkliga drag. (SV åk 7–9)
- Muntliga presentationer. Stödord, bilder, digitala medier och verktyg samt annat för att planera och genomföra en presentation. (SV åk 7–9)

ELEVERNA TRÄNAR FÖLJANDE FÖRMÅGOR

- Tala och samtala i olika sammanhang.
- Läsa, förstå och reflektera över olika texter.

INNAN LÄSNINGEN

Titta på bokens omslag och diskutera i klassen:

- Beskriv omslaget.
- Vilken känsla får du av omslaget?
- Vad fick dig att välja just den här boken?
- Vad vet du om häxor?

EFTER LÄSNINGEN

Diskutera

Låt eleverna diskutera i grupper eller i klassen:

- Har du lärt dig något som du inte visste innan?
- Är det något du undrar över som du inte har fått svar på?
- Var det något du hade velat läsa mer om?
- Vad tyckte du om illustrationerna (bilderna) i boken?
- Hur var språket i boken? Lätt eller svårt att förstå?

FACIT

LÄSFÖRSTÅELSE

Häxan i myten och sagan

Frågor på raden (Du hittar svaret på raden, direkt i texten.)

1. Vad är skillnaden mellan vit och svart magi?
Vit magi är till för att hjälpa, svart magi för att skada.
2. Vad trodde man att völvor kunde göra?
Tala med andar och se in i framtiden.

Fråga mellan raderna

(Du måste tänka efter när du har läst texten. Genom ledtrådar i texten hittar du svaret.)

3. Varför var det lättare att peka ut kvinnor som häxor än att peka ut män?
Kvinnor hade lite att säga till om i samhället. De hade ingen makt och hade därför svårt att försvara sig. Männen bestämde det mesta.

Fråga bortom raderna

 (Fundera och ge ett eget svar.)

4. I texten nämns ormen som en symbol för ondska. Kommer du på några andra symboler?
Eget svar.

Häxjakterna börjar

Frågor på raden (Du hittar svaret på raden, direkt i texten.)

5. När började häxjakterna?
På 1400-talet.
6. Hur ändrade kyrkan sin syn på häxor?
Förr hade de sagt att häxor inte fanns på riktigt.
7. Hur påverkade de dåliga tiderna vad folk trodde på?
De ville ha någon att skylla på. De sa att fattigdom, sjukdom och krig var häxornas fel.

Fråga bortom raderna (Fundera och ge ett eget svar.)

8. Finns det någon sorts vidskepelse som du tror på? Till exempel att vissa saker ger tur eller otur.

Eget svar.

Häxsabbaten

Fråga på raden (Du hittar svaret direkt i texten.)

9. Vad trodde kyrkan om häxsabbaten?

Att häxorna dyrkade djävulen, hade sex och fick barn som de åt upp.

Fråga mellan raderna (Du måste tänka efter när du har läst texten. Genom ledtrådar i texten hittar du svaret.)

10. Man kan säga att kyrkan ägnade sig åt "fake news". Förklara.

De spred lögner och fick folk att tro på dem.

Fråga bortom raderna (Fundera och ge ett eget svar.)

11. Att vara påskkärring är en svensk tradition. Vilka fler traditioner har vi?

Eget svar.

Häxprov, tortyr och eld

Frågor på raden (Du hittar svaret direkt i texten.)

12. Ge exempel på två sätt att testa om en person var häxa.

Att kolla om hon flöt eller sjönk i vatten och att kolla om hon kände smärta.

13. Varför brändes häxor på bål?

Folk trodde att det renade häxorna från deras synd.

Fråga mellan raderna

(Du måste tänka efter när du har läst texten. Genom ledtrådar i texten hittar du svaret.)

14. Varför är tortyr inte förbjudet i alla länder?

För att det kan få människor att erkänna saker de gjort. De som utsätter människor för tortyr bryr sig inte om att det kan få folk att erkänna även sådant de INTE har gjort.

Fråga bortom raderna (Fundera och ge ett eget svar.)

15. Varför avrättade man människor inför publik förr i tiden?

Eget svar.

Häxbålen i Sverige

Frågor på raden (Du hittar svaret direkt i texten.)

16. Under vilket århundrade var häxjakten störst i Sverige?

1600-talet.

17. Vad menas med ordet syndabock?

Det är att få skulden för det som någon annan har gjort.

18. Varför dömdes Malin Matsdotter till det värsta straffet?

För att hon vägrade erkänna sig skyldig.

Fråga mellan raderna

(Du måste tänka efter när du har läst texten. Genom ledtrådar i texten hittar du svaret.)

19. På vilket sätt skyddar utbildning mot "fake news", som till exempel häxjakterna?

Människor med utbildning är svårare att lura. De kan ta in information från olika håll och inte bara tro på en enda källa.

Frågor bortom raderna (Fundera och ge ett eget svar.)

20. Finns det några av de saker som står i den gula rutan på sidan 30 som gäller även i dag i vissa grupper i samhället? Finns det saker som vissa personer inte tycker är okej för kvinnor att göra? Förklara hur du tänker.

Eget svar.

21. Att skvallra och sprida rykten gör folk även i dag. På vilket sätt? Vad kan det leda till?

Eget svar.

Angivelser och vittnen

Fråga på raden (Du hittar svaret direkt i texten.)

22. Vad var en visgosse?

En ung pojke som sa att han kunde spåra upp häxor.

Fråga mellan raderna

(Du måste tänka efter när du har läst texten. Genom ledtrådar i texten hittar du svaret.)

23. Vad menas med angivelse?
Att peka ut någon som skyldig.

Fråga bortom raderna (Fundera och ge ett eget svar.)

24. Varför tror du att de vuxna trodde på barnens berättelser?
Eget svar.

Slutet på häxjakten**Frågor på raden** (Du hittar svaret direkt i texten.)

25. Vad var det som fick folk att tro på och ange häxor?
Masshysteri. Att folk skrämde upp varandra.
26. När dömdes den sista häxan i Sverige?
På 1700-talet/1704.

Fråga mellan raderna

(Du måste tänka efter när du har läst texten. Genom ledtrådar i texten hittar du svaret.)

27. Varför var just läkare viktiga för att stoppa häxjakterna?
De arbetar med vetenskap och forskning. De hade hög status i samhället och folk lyssnade på dem.

Fråga bortom raderna (Fundera och ge ett eget svar.)

28. Varför tror du att folk i vissa länder tror på häxor än i dag?
Eget svar.

Häxor i dag**Frågor på raden** (Du hittar svaret direkt i texten.)

29. Vad hyllar man inom Wicca-rörelsen?
Naturen och det kvinnliga.
30. Vad gör de flesta personer som kallar sig häxor i dag?
De använder salvor och örter, spår i kort, utför ritualer för att må bra.

Fråga mellan raderna

(Du måste tänka efter när du har läst texten. Genom ledtrådar i texten hittar du svaret.)

31. På vilket sätt var häxprocesserna anti-feministiska?

Det var mest kvinnor som var offer och mest män som var förövare/skyldiga.

Frågor bortom raderna (Fundera och ge ett eget svar.)

32. Vad tycker du om att lägga förbannelser på människor man tycker är dåliga?

Eget svar.

33. Vad är dina tankar om magi och vidskepelse? Är det påhitt eller fungerar det?

Eget svar.

Bildfråga

34. Vad föreställer bilden på sidan 7? Vad gör människorna? Vad får du för känsla av bilden?

Eget svar.

ORDKUNSKAP

Vilka ord från texten är det som beskrivs här:

Människor skrämmer upp och påverkar varandra till att tro på samma sak.

Masshysteri

Att ge någon skulden för något som någon annan är skyldig till.

Syndabock

Att tro på något övernaturligt, och att dessa saker kan ge tur eller otur.

Vidskeplighet

Trolldom, övernaturliga krafter.

Magi

Något man kan sägas ha bevis för efter att ha studerat det.

Vetenskap

Att kunna se in i framtiden.

Spådom

Att beundra och tillbe någon.

Dyrka